

Konačno čovjek koji želi normalan pravopis

Kako nastaje ideja, koji broj ljudi na njoj mora raditi, koliko dugo. I kako se riješiti fašizama iz rječnika. Vuk Radić razgovarao je sa **Željkom Jovićem**. Izgleda da taj čovjek uistinu želi napraviti pravopis koji će ljudi moći koristiti

Posljednja dva tjedna Željko Jović vrlo je zadovoljan tip. Prije godinu dana pojavio se s nekom drugačijom idejom koja se možda tada nije ni činila toliko originalna - odlučio je napraviti pravopis. 'Aha, još jedan', bio je kolektivni uzdah nacije navikle na minijaturne promjene u pravopisima koje bi netko objavio jednom godišnje i prodavao. Postoji vjeć, kažu mi lingvisti: 'Kako znate da je bila kriza 2012. godine? Nije izašao ni jedan pravopis.' Iako, to nije sasvim točno. Jer je 2012. ipak izašao jedan. A u zadnjih dvadeset godina izdana su 22 pravopisa, dakle jedan godišnje.

Ali Jović nije radio još jedan pravopis. Prvo, on nije bio jedini autor pravopisa. Odlučio ga je napraviti s timom od više od 15 doktora filoloških znanosti Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Radit će ultimativni pravopis, reklo bi se. I postit će ga na javnu raspravu. Nakon toga će biti dostupan besplatno. Predstavili su ga zajedno, kao tim koji ga je stvarao, 15. travnja i od onda Jović stalno sjedi na intervjuima. Kad je objašnjava zašto novi pravopis i po čemu je taj stvarno drukčiji od drugih, s dosta veselja pregledava komentare koji stižu na njihov rad. Našli smo se nakratko u kafici da mi ispriča kako zapravo nastaje jedan, ultimativni pravopis. Ali počeli smo od interneta i javno dostupnog pravopisa. 'U ovoj situaciji, kada imamo toliko različitih pravopisa i toliko izdanja, mislim da je jedino logično da ga dijelim na internetu', kaže mi. 'Mi smo javna ustanova koja treba služiti društvu i smatramo da nam je to dužnost. Osam toga, stavljanje pravopisa na internet olakšava i druge stvari, poput uređivanja.'

No, kako zapravo nastaje scenarij? Koliko ljudi tu zaista radi i koliko dugo treba raditi? Kako ljudi suraduju i koje su tu dinamike? 'Mislim da je važno reći da smo mi znanstvena institucija i svatko od nas ima svoje poslove koji su vezani za znanstvene projekte. Niti imamo odobrenje ministarstva niti je to uopće moguće izvesti da ostavimo sve poslove i da se bavimo pravopisom nekoliko mjeseci', objašnjava početak procesa Jović. 'Ali budući da smatramo da je ovaj projekt dobar za instituciju u kojoj radimo, da je dobar za nas kao autore i dobar za hrvatski jezik, dogovorili smo se da će svatko od nas raditi u slobodno vrijeme.'

Pravopis je podijeljen u sedam poglavljia, a Jović i njegov tim podijelili su se u grupe od po dvoje stručnjaka koji su zatim promišljali probleme pojedinog poglavљa. Nalazili su se na tjednim sastancima, za koje Jović kaže da su bili redoviti i da su ih propustili možda jednom ili dvaput, a na njima su članovi tima iznosili dočega su došli i prijedlog kako bi njihovo poglavje trebalo izgledati.

'Svako nočlavlje je kratko,' objašnjava

dalje, 'nekih sedam do deset stranica, ali nevjerojatno puno posla ide u to. Da biste na tih deset stranica saželi sve, potrebni su mjeseci poučavanja tradicija pravopisa i raznih izvora.'

Često je znalo biti burno na sastancima kada su se potezale neke osjetljive teme. No, zanimljivo, ono za što se svi zakvače u javnosti, treba li pisati 'neću' ili 'ne cu', prošlo je gotovo bez ikakvih problema. Jednoglasno je odlučeno, napomenut ćemo tu još jednom kako bi to svi trebali znati - piše se 'neću'. 'Ja sam na kraju', kaže Jović, 'čak pomalo i želio diskusiju oko tog problema. Da netko barem malo brani drugu stranu. Ali nije bilo diskusije. 'Ne cu' je toliko rijetko da je gotovo zanemarivo u upotrebi. Iako, ostavili smo zbog hrvatske tradicije i dopuštenu mogućnost pisanja 'ne cu'.

'Kod takvih primjera mi bismo čak mogli reći sa znanstvene strane da je nešto ispravnije, ali se moramo donekle prilagoditi onome što ljudi upotrebljavaju. To je kao da arhitekt projektira park i u njemu postavi stazu. Ali ljudi odluču da im je ta staza potpuno nepotrebna jer svi ionako hodaju drugim smjerom. Arhitekt može reći da ga baš briga i da izvole hodati po njegovoj stazi. Ili može napraviti stazu onđe gdje ljudima treba. To je poštivanje korisnika parka. Kao i što mi moramo poštivati jezik i ljudi koji se njime služe kada radimo pravopis.'

Svaki je tim imao tri izlaganja u kojima je objašnjavao svoje stavove, a na kraju je rukopis predan uredničkom vijeću koji su ga pretvorili u prijedlog koji smo vidjeli ovih dana. 'Uredničko vijeće je od 21. veljače svako popodne ostajalo na poslu do 11 navečer da bismo to završili', objašnjava.

Bio je to vrlo naporan posao, govori mi Jović, ali se ne jada. Otkako je počeo ovaj projekt bliži je s kolegama nego ikad.

'Sasvim je druga klima sada u Institutu', kaže.

'Kada se nismo mogli dogovoriti, dali smo stvar na glasovanje. Evo, recimo primjera koji nas je mučio. Treba li riječ 'crkvi' u imenu/nazivu crkve (npr. crkva sv. Ante) pisati malim ili velikim slovom? Tradicija pravopisa nalaže da bude pisano malim slovom, ali logika nalaže da bi trebalo biti velikim. Još uvek zapravo nismo finalizirali odluku.'

Zato je sada pravopis na javnoj raspravi. Umjesto da jednostavno ponude narodu gotov pravopis na koji se sada moraju prilagoditi, Jovićev tim nije želio biti isključiv. 'Kada smo obavili svoj posao, pravopis smo dali na javnu raspravu pa neka ljudi kažu što misle. Ako dovoljno ljudi misli da nismo u pravu, to nam je dobar znak da taj dio trebamo i mijenjati.' Do sada su primili 180 konstruktivnih komentara na svoj rad.

'Nekotiko nam je ljudi poslalo čak i svoje pravopise, detaljno razradene na 70-ak stranica. Ovo su stvari koje svakog zanimaju i jedva čekamo vidjeti finalni rezultat.'

